

αδιέξοδο της πολιτικής απάθειας; **Η κοινωνία, οι πολίτες έχουν τη δική τους δυναμική.** Υπάρχουν πολιτικοί θεσμοί (π.χ. πολιτικά κόμματα, συνδικάτα, κοινωνία πολιτών), με τους οποίους οι πολίτες, μέσα από τη συλλογική δράση, στοχεύουν να αποκτήσουν επιρροή, να συνδιαμορφώσουν τις πολιτικές επιλογές και αποφάσεις. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η κοινωνία των πολιτών βασίζεται στις δραστηριότητες υπερεθνικών οργανισμών, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και διεθνών ομάδων πίεσης.

Τι γνωρίζετε για όλα αυτά; Συγκεντρώστε πληροφορίες από τον τύπο, το διαδίκτυο, φίλους και γνωστούς σας που συμμετέχουν ή υποστηρίζουν οργανώσεις πολιτών. Σκεφτείτε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή σας στην οικογένεια, στο σχολείο, στις παρέες σας, όπου πιστεύετε ότι θα βοηθούσε η συλλογική δράση (π.χ. διευκόλυνση ατόμων με αναπηρία, αντιρατσιστική δράση, καθαριότητα κοινόχρηστων χώρων, προστασία αδέσποτων ζώων κτλ.).

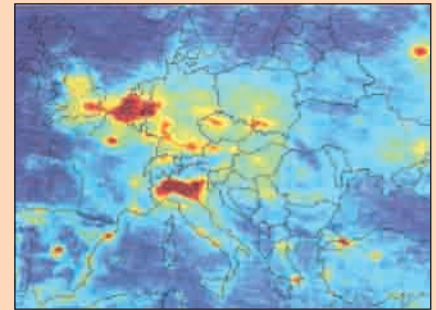
1.3. Οι ιδιότητες του πολιτικού

Η πολιτική εξ ορισμού έχει ως αντικείμενο την έλλογη αντιπαράθεση βάσει αρχών. Αυτό φαίνεται να το γνωρίζουν όσοι ασκούν την πολιτική. Οι πολιτικοί είναι οι αποδέκτες των αιτημάτων των πολιτών, οι τελικοί εκφραστές τους στο πεδίο της πολιτικής διαπραγμάτευσης. Έχουν τη γνώση και την εμπειρία. Το ζητούμενο βέβαια στην πράξη είναι να καταλήγουν σε συμφωνία, προκειμένου να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τα ζητήματα που απασχολούν τον δημόσιο βίο.

Γιατί όμως κάποιοι στέκονται με καχυποψία απέναντι στους πολιτικούς; Μήπως επειδή τους ενοχλεί ότι στις πολιτικές συζητήσεις γίνεται κάποτε χρήση «ξύλινης γλώσσας», αντί να τίθεται η ουσία των κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων; Μήπως, επειδή θεωρούν ότι κάποιοι πολιτικοί δεν τηρούν τις δεσμεύσεις τους απέναντι στον λαό; Ή μήπως σκέφτονται ότι ενδέχεται να εξυπηρετούν συμφέροντα και όχι να υπηρετούν αξίες;

Εφόσον αντικείμενο της πολιτικής είναι οι υποθέσεις του κράτους και η άσκηση της δημόσιας εξουσίας, υπάρχουν πιθανότητες διαφθοράς όσων εμπλέκονται στην πολιτική. Στη σύγχρονη δημοκρατία, όμως, υπάρχουν μηχανισμοί ελέγχου της δημόσιας εξουσίας. Οι πολιτικοί και γενικότερα οι δημόσιοι λειτουργοί δεσμεύονται από τον νόμο και η δράση τους υπόκειται σε ελέγχους (π.χ. δικαστικούς, κοινοβουλευτικούς, δημοσιογραφικούς).

Οι πολιτικοί άλλωστε είναι αντιπρόσωποι των πολιτών. Συνεπώς, αν οι ίδιοι οι πολίτες αποδέχονται την πελατειακή αντίληψη της πολιτικής, τότε φέρουν αντιστοίχως και μέρος της ευθύνης.

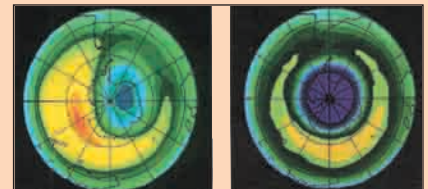

Συστάδες ρύπανσης πάνω από τις βιομηχανικές περιοχές της Ευρώπης, όπως φαίνονται από το διάστημα.

(© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2006).

Οι βιομηχανικοί ρύποι και κυρίως το διοξείδιο του άνθρακα (CO₂) ευθύνονται κατά κύριο λόγο για το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Στους παρακάτω χάρτες, που βασίζονται σε παρατηρήσεις διαστημικών δορυφόρων, φαίνεται με σκούρο μοβ χρώμα πόσο ραγδαία αυξάνεται η «τρύπα» στη ζώνη του όζοντος πάνω από την Ανταρκτική (αριστερά δεκαετία '80, δεξιά δεκαετία '90):

(Πηγή: Εγκυκλοπαίδεια Grand Larousse, Εκδ. Ελληνικά Γράμματα)

Το κλίμα αλλάζει, η ζωή στον πλανήτη Γη κινδυνεύει. Πώς μπορεί ο πολίτης να επηρεάσει τις εξελίξεις; Μπορούμε κατ'αρχάς να αλλάξουμε τις καθημερινές, καταναλωτικές μας συνήθειες. Αυτές άλλωστε, επηρεάζουν και τη βιομηχανική παραγωγή. Μπορούμε επίσης να δραστηριοποιηθούμε συλλογικά, να ασκήσουμε πίεση, να διεκδικήσουμε ενεργά τη συμμετοχή μας στη διαμόρφωση αποφάσεων που καθορίζουν τη ζωή μας. Στα επόμενα μαθήματα, θα αναζητήσουμε τους τρόπους...

Πώς κρίνεται όμως η δράση των πολιτικών; Εκ του αποτελέσματος; Ή μήπως από τη δημοκρατικότητα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε για την επίτευξη του αποτελέσματος; Αντικείμενο της πολιτικής και έργο των πολιτικών είναι να υπηρετούν το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου. Οι πολιτικοί δεν πρέπει να είναι απλοί διαμεσολαβητές για έτοιμες λύσεις που προσφέρονται σε «πολίτες – καταναλωτές». Οι πολιτικοί πρέπει να έχουν ιδανικά, όραμα και η δράση τους να έχει αποτελεσματικότητα. Να είναι πρωτοπόροι στη δημιουργία εκείνων των προϋποθέσεων που απαιτούνται για τη διεξαγωγή δημόσιου διαλόγου. Η δράση των πολιτικών δεν πρέπει να περιορίζεται στην εξυπηρέτηση συμφερόντων, αλλά πρωτίστως να υπηρετεί αξίες.

Από την άλλη πλευρά, οι πολίτες θα πρέπει να συνειδητοποιούν ότι η πολιτική δεν είναι μια απασχόληση που αφορά μόνο τους πολιτικούς. Οι πολιτικές αποφάσεις πρέπει να βασίζονται στην ευρύτερη δυνατή συμμετοχή, αλλά και συναίνεση των πολιτών. Η συναίνεση, με τη σειρά της, δομείται με τη δημοκρατική δημόσια διαβούλευση*.

Στο σημείο αυτό, εντοπίζεται η αναγκαιότητα για καλλιέργεια της πολιτικής παιδείας. Για τον λόγο αυτό στη Β' Λυκείου διδάσκεται το μάθημα «**Πολιτική και Δίκαιο**». Ένας από τους κυριότερους στόχους του μαθήματος είναι η άσκηση στην τέχνη του πολιτικού διαλόγου, στη δυνατότητα «εμπλοκής» σε μια δημόσια συνομιλία: ακούω τον/την συνομιλητή, -τριά μου, προσπαθώ να κατανοήσω αυτά που λέει, ζητώ διευκρινίσεις, απαντώ με επιχειρήματα ουσίας, σέβομαι τις απόψεις του/της, είμαι έτοιμος, -η να παραδεχθώ την ορθότητα των απόψεών του/της και να τεκμηριώνω τις δικές μου.

Ασκηθείτε στην τέχνη του διαλόγου, της ρητορικής, της επιχειρηματολογίας. Το παρόν βιβλίο σας δίνει την ευκαιρία σε όλες τις θεματικές ενότητες να συζητήσετε στην τάξη ή με τους φίλους και τις φίλες σας διάφορα επίκαιρα θέματα. Αξιοποιήστε τες! Θυμηθείτε όμως να τηρείτε τους κανόνες του παιχνιδιού! Και μην ξεχνάτε, ότι για κάθε ζήτημα υπάρχουν περισσότερες επιλογές/λύσεις.

1.4. Πολιτική κοινωνικοποίηση

Στο πλαίσιο μιας οργανωμένης πολιτείας, ο άνθρωπος βιώνει μια αδιάκοπη διαδικασία πολιτικής κοινωνικοποίησης. Αυτό σημαίνει ότι μαθαίνει να προσαρμόζεται και να εντάσσεται στην πολιτική πραγματικότητα που τον περιβάλλει. Ο άνθρωπος σταδιακά

Paul Camenisch, Γυναίκες στη σκιά, 1926, Buendner Kunstmuseum, Chur.

Πολιτική και γυναίκες – γιατί τόσο λίγες;

Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, το ποσοστό γυναικών που εκλέγονται σε δημόσια αξιώματα είναι πολύ χαμηλότερο από το αντίστοιχο των ανδρών. Στην Ελλάδα, σε σύνολο 300 βουλευτών, 48 είναι γυναίκες, ποσοστό 16 % (Βουλή 2007).

Οι λόγοι για την κατάσταση αυτή είναι ιστορικοί, κοινωνικοί και πολιτικοί: Ιστορικά, στην Ελλάδα οι γυναίκες απέκτησαν δικαίωμα ψήφου στις βουλευτικές εκλογές μόλις το 1952 (το οποίο άσκησαν για πρώτη φορά τέσσερα χρόνια αργότερα, στις εκλογές του 1956). Η πρώτη γυναίκα βουλευτής, Ελένη Σκούρα, εκλέγεται το 1953 («Ελληνικός Συναγερμός» Αλ. Παπάγου), η οποία μαζί με τη Βιργινία Ζάννα («Κόμμα Φιλελευθέρων») είναι οι δύο πρώτες γυναίκες υποψήφιες για το βουλευτικό αξίωμα. Το 1956 για πρώτη φορά συμμετέχει γυναίκα, η Λίνα Τσαλδάρη, ως Υπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας στην κυβέρνηση Κων/νου Καραμανλή. Κοινωνικά, ο παραδοσιακός ρόλος της γυναίκας στο σπίτι και την ανατροφή των παιδιών, αν και με τις κατακτήσεις του γυναικείου κινήματος έχει σημαντικά αλλάξει, εξακολουθεί ωστόσο σε μεγάλο βαθμό να ισχύει ως νοοτροπία (αλλά και ως ανάγκη για τη γυναίκα – μητέρα), που αναγκάζει τη σύγχρονη Ελληνίδα να πρέπει να συμβιβάζει τα καθήκοντα αυτά, με την επαγγελματική της σταδιοδρομία.

* δημόσια διαβούλευση: δυνατότητα ελεύθερης ανταλλαγής απόψεων για θέματα πολιτικής με ίσες δυνατότητες πρόσβασης και συμμετοχής όλων των πολιτών στη διαδικασία αυτή.